

Skipsarkiv i krig og fred

Med støtte fra Arkiverket tørker regionmuseet nå støv av gamle skipsjournaler, dekkdagbøker og mannskapslister. Gamle arkivstykker som er en viktig del av vår maritime kulturarv. De første arkivdokumentene kom til museet i stiftelsesåret 1925. Siden den gang har over 150 hyllemeter blitt fylt opp, med protokoller, tegninger og andre dokumenter. Museet arbeider med å ordne alle rederi- og skipsarkiver, fra krigs- og fredstid. Prosjektet inngår i museets strategi, med hav som et overordnet satsingsområde.

Den eldste protokollen vi har funnet er Hoved-bog for Chr Christiansen i Haugesund, fra 1862, for reder Christian Christiansen d. y (1814-1905). I protokollen finner vi blant annet informasjon om jekten «Aurora», som ble bygget i 1857. Vi kan også trekke fram skipsjournalen for sluppen Banco, fra perioden 1863-1866. Reder og eier av skipet var Tønnes Eide (1814-1871). Christiansen og Eide representerer den første generasjon redere i Haugesund. Felles for dem var at de begynte som kjøpmenn og sildesalttere, og investerte etterhvert i skip som kunne frakte saltsilda ut i Europa.

Neste generasjon redere gikk inn i såkalte partsrederi, der flere personer gikk sammen om å kjøpe et skip. Et av de større arkivene fra denne perioden er etter Johan Thorsen rederiet. Han kjøpte ti store seilskip i perioden 1885-1895 – alle skipene eid som partsrederi. Skipene seilte inn 1,4 millioner kroner og Thorsen ble den største rederen i Haugesund i seilskutetiden. Et av de bevarte dokumentene er regnskapsbok for barken «Rogaland», eid av et rederi bestående av hele 16 parthavere. Ole J. Steensnæs var den korresponderende rederen.

Etter 1900 ble rederne igjen eneeiere, slik som skipsfører Martin Clausen, som startet eget rederi i 1914. I dette arkivet finner vi blant annet regnskapsboken for D/S «Lita», med oversikt over utbetaling av lønn til mannskapet. D/S «Lita», forliste under andre verdenskrig, ikke ved krigshandlinger, men skipet kom inn i orkanlignende vær, da det var på vei med ballast fra Brønnøysund til Trondheim, vinteren 1944. Skipet mistet styringen, gikk i fjellveggen, og sank ved Langholmen-Stokksund i Folla. Ingen døde i forliset.

Arkivene inneholder dagbøker fra de forskjellige skipene, regnskap, telegram, tegninger og verkstedspapirer, attester, lister over mannskap, og store handlelister for en lengre reiser. «*En korrespondanse i forkant av en seilas eller kontante utbetalinger fra kaptein til mannskap, gir oss et innblikk i de krevende oppgavene ved det å drive et rederi, og i hverdagslivet som sjømann. Selv om det er et formelt og objektivt språk i protokollene, er de fullspekket av detaljer om disse maritime bedriftene, og om det praktiske livet om bord*», forteller konservator Grethe Paulsen Vie.

Når arkivene er ordnet er planen å kunne digitalisere noen av dem og gjøre dem tilgjengelig for alle i Digitalarkivet og på [Digitalt Museum](#).

Kontaktperson:

Grethe Paulsen Vie, konservator, mobil 481 52 509, e-post: gpv@haugalandmuseet.no